

TÓTH ÁGNES

Ünnepi capriccio egy kiskocsmában

A Körös-parti kiskocsmában, mely egy spanyol macsó nevét viseli, a törzsvendégek zöme hajléktalan, alkalmi munkából tengődő megkopott ember, lerobbant kisnyugdíjas, egy italért testi örömet szolgáltató kortalan fehérnép, vagy foghíjas barna bőrű fuvaros.

A söntés feletti poszteren nagy fejű csimpánz ül sörösüveggel a kezében, és úgy néz az apró füstös kocsmá vendégeinek a szemébe, mintha hipnotizálással akarná rávenni őket a sörivásra. Ám azokat egy cseppet sem kell ilyesmire kényszeríteni, isznak ők maguktól is, le se tudják tagadni puffadt arcuk és vörös orruk miatt.

Így, Mikulás előtt egy nappal, a déli órákban igen kevesen vannak az ivóban, most osztják a szociális segélyt, órákig kell sorban állni. Estefelé már többen lesznek, hogy feltankolják magukat némi üzemanyaggal, hiszen akkorra odakint nagyon lehűl a levegő, reggelre mínusz 6 fokot jósolnak.

Egyelőre csak egy átutazó fiatalember, egy remegő kezű öregasszony és két középkorú halász sörözget az abrosz nélküli vasasztalok mellett.

A fiatalember egy újság apróhirdetéseit böngészi, miközben az öregasszony instant kávéport szór a poharában csillogó rumba, és görbe mutatójával, amely régen látott szappant és körömvágót, jól összekeveri őket, leszopogtja az ujját, majd lehunytt szemmel, élvezettel belekortyol az italba.

– Rohadjon meg az egész városvezetés – morogja rekedten a fekete szakállas férfi a szemben ülő baseballsapkás asztaltársának, és nagyot húz a sörösüvegből. – Mindig a szegény emberen csattan az ostor. Csak tudnám, miért kellett a Köröst ennyire eltéríteni, lelassítani. Régen napi 3-4 kiló halat is fogtam, paducot, márnát, kárászt, pontyot, keszegféléket. Most meg állhat az ember reggeltől estig a parton vagy a vízben, alig akad három-négy hal a horgára.

– Persze – mondja a baseballsapkás bólogatva –, mert mind a Tiszába meg a Dunába úsznak fel a legjobb példányok. És nem értem, miért van az, hogy amikor nálunk tilalom van, a bolgároknak szabad halászni. Hiszen egy Duna van, és a halak pont akkor úsznak fel benne. Én ülök a román parton és baszom a legyet, azok meg ott szemben kapdossák ki a hatalmas pontyokat.

– Ugyanez van a magyar határ mentén, a Tiszán is.

– És a romániai halászegyesületeknek van pofájuk ilyen nagy pénzt bezsebelni az engedélyért – mondja nekikeseredve a szakállas, majd odaki-

Tóth Ágnes (1946, Nagyvárad) újságíró, prózaíró, költő. 1990-től a Bihari Napló riportere, szerkesztője. 1994-től 2002-ig a Duna Televízió váradi tudósítója. Több gyermekvers- és prózakötete jelent meg, Csupabohócok című bohózatát 1995-ben mutatta be a váradi bábszínház. Legújabb kötete: Ábécé-parádé (versek kisiskolásoknak, Várad, 2015).

ált a mocskos pultnál könyöklő keményarcú nőnek: – Luminița drága, lesz szíves még egy sört, az megnyugtat. Mert fő a nyugalom – mondja bölcsen, miközben viharosan kivágódik az ajtó és ordítva rohan be egy hatévesforma kölyök, utána pedig sipítva a nagyanyja.

– Fogják meg a bitangot, kapják el az irháját. Rám fogta a konyhakést a kis бүdös, hogy törje ki a nyavalya. Meg akart szűrni. Az ember mindent megad neki, aztán ez a hála.

A kis бүdös zihálva és harcra készen áll a sarokasztal mögött, és összehszorított szájjal, szikrázó fekete szemmel néz az öregasszonyra, aki lihegve huppan le az asztal melletti alacsony székre.

– Egy sört adjon, Luminița naccsád, hogy lenyugodjak – mondja az öreglány, és beletörli az orrát a szoknyája aljába, majd a gyerek fejére sóz. – Tudd meg, hogy megmondalak az anyádnak! Majd meglátod, te kis szaros, hogy nem hoz neked ajándékot a Mikulás, csak egy nagy virgácsot, amivel jól elveri a seggedet, de úgy, hogy soha többet nem leszel rossz, mert a Mikulás nagyon erős ám – teszi hozzá, és ebben a pillanatban maga a Mikulás lép be a kocsmába, mint egy hatalmas piros hegy, és ettől elakadnak a hangok és megállnak a sörösüvegek a kézben. A nagydarab ember piros süvegét hátratulja izzadt homlokáról, és magában átkozza a laptulajdonost, aki az összes utcai újságárust ebbe a rohadt Mikulás-maskarába öltöztette a téli ünnepekre, majd rádöbbenve jelmeze fontos szerepére, igazi Mikuláshoz méltó szigorral hajol a lurkó fölé és basszus hangján ráförmed.

– Na mi van, mi a hézag, fiacskám? Hadd halljam, milyen rossz fát tettél a tűzre, he? A megszeppent gyerek egy másodperc alatt az asztal alá bújlik, onnan pislog fel a nagydarab emberre, de az utánanyúl. Hatalmas üvöltés tölti be a kocsmát, amitől a poharak összekoccannak a pulton és Luminița kiejti szájából a füstölgő cigarettát.

– A bitang úristenedet, te kis ördögfajzat, megharaptad a kezemet. Mi vagy te, kutya?

– Hagyják már békén azt a fiút – szól oda a fekete szakállas –, hiszen olyan kicsi, hogy még azt se tudja, miért van a világon. Mit fenyegetik? Nem csoda, ha kést ragad és harap ijedtében. Jöjjön ide, télapó, van itt még egy hely, rendeljen egy sört, az majd megnyugtatja!

Miközben a télapó iszogatja a habzó italt, a nagy az asztal alá intézi a beszédét:

– Nem baj, fiam, megsiratsz te még engem, meglátod. Lennél te még jó és kedves unokám, de már késő lesz – siránkozik fejhangon. – Holnap felülök a repülőre és elmegyek a messzi Izraelbe, a Szentföldre. Azt hallottam, hogy akit ott temetnek el, feltámad, és esküszöm, én feltámadok és visszajövök ide fiatalon és erősen, hogy jobb életet éljek. Rád se fogok bagózni. Le se köplek. Ha felvet a sok pénz engemet, akkor sem fogok adni neked belőle egy fityinget sem, mert nem érdemled meg.

Hogy a gyerek mit gondol erről az eszmefuttatásról, nem lehet tudni, továbbra is összeszorított szájjal gubbaszt az asztal alatt és dühös tekintettel méregeti a jelenlévőket. Nem érdekli, kap-e ajándékot vagy sem. De csodák mindig történnek, még egy ilyen füstös, lerobbant kiskocsmában is, mert ismét nyílik az ajtó, és egy fehér ruhás szárnyas angyal próbál átvergődni a bejáraton, hatalmas bekeretezett képpel a hóna alatt, majd amikor végre sikerül bejutnia, rákiált a megrémült nagyira.

– Az isten verje meg magát, mama, már megint a kocsmában ül és piál! Legalább tette volna a lakáskulcsot a lábtörő alá. Tudja, hogy két órakor át kell öltöznöm, hogy átadhassam ezt a kosztümet a váltásnak. Egyáltalán hol hagyta a fiamat?

Ekkor az asztal alól előugrik a gyerek, átöleli az angyal derekát és felszabadult örömkialtás tölti be az ivót:

– Anyucikám, de jó, hogy itt vagy!

– Kicsikém, drágaságom, nézd csak, milyen gyönyörű ajándékot hoztam neked! A jó öreg Mikulás küldi – mondja fáradt arccal az angyal, és felmutatja a képet, amely a kis ördögfajzatot ábrázolja életnagyságban.

A helyzet komoly

Húsz perce állok a megállóban és tűröm, hogy kitartóan áztasson az eső. A 2-es villamos előtt valaki görcsöt köthetett a sínre, gyalog vágok hát neki a nyugati városrésznek. A lebontott házak háborús emlékeket idéző törmelékei szörnyetegeknek álcázzák magukat. A széttrancsírozott járda helyét bokáig érő sár és esővíz tölti meg. Kénytelen vagyok benne caplatni, mert nem hoztam magammal gumicsónakot. Úgy tűnik, soha nem fog felépülni az új kereskedelmi központ.

Az autók felvillanó reflektorfényében időnként bemérem a mocsarat, aztán mégis a legrosszabb helyre lépek. Néha derékig felcsap a víz, amikor egy-egy örülten tépő kocsi elhajt mellettem. Kezd elborulni az agyam, de egy apró, öt év körüli fiúcska szalad utánam és erősen belém kapaszkodik.

– Egyenesen előre méysz? – kérdi.

– Igen – felelem.

– Akkor menjünk együtt, mert félek. Ezekben a romos házakban csavargók laknak. Ha észrevesznek, előugranak, elvágják a torkunkat és elásnak a romok alá.

– Menj már – mondom –, ne beszélj zöldségeket. Nincs nekünk annyi pénzünk, amiért megtámadnának. Egy szó sem igaz az egészségből.

- De igaz, már történt hasonló eset. Mondta anyukám.
- Akkor miért enged ki egyedül ebben a sötétben?
- Elküldött a nagynénémhez.
- Nem volt más, akit küldjön? Nincs nagyobb testvéred?
- De van. Három fiú és két lány. De az egyik kurva. Nem is jár haza.

Hm. Kezdem felfogni a helyzet komolyságát, s miközben átemelem lepkesúlyú kis testét egy pocsolya felett, megkérdem:

- Kapsz te enni rendesen?
- Kapok – jön a határozott válasz.
- Ki ad neked enni?
- Anyukám.
- Dolgozik?
- Nem. Csak apukám dolgozik, de nagyon haragszunk rá. Tudod, mindig elissza a pénzt és verekszik.

Mindezt komolyan, felelősségteljesen közli. Hangja rekedtes, mégis gyermekien ártatlan.

– Hogy hívnak? – hajlok le hozzá, és bekukkantok a vékony, szürke kapucni alá. Arcocskájából két nagy sötét szem néz rám őszinte bizalommal.

– Fürtöcskének – mondja –, de sietek, mert ott a kapunk – és a túloldalra mutat, a kaszárnya vége felé.

- Várj, adok valamit.

Kiveszek a pénztárcámból egy kenyérre valót és a kezébe nyomom. Nem tiltakozik, de nem is örül, csak éppen tudomásul veszi, aztán lábszárközépig gázolva a tócsákban, átvág a túloldalra, öregesen, vékonyka vállán a családi gondokkal, de az otthon közelségétől immár magabiztosan. Hirtelen megfordul és utánam kiált:

– Ha máskor is egyedül jársz erre, kopogj be hozzánk, majd én elkísérlek, hogy ne félj a sötétben a romok között!

A senki fia

Év vége felé jártunk. Csupasz ágak csattogtak odakint a fagyos szélben és időnként megkocogtatták a szerkesztőség ablakait. Varjak károgtak a Körös-parti jegenyéken, és az emberek behúzott nyakkal, felhajtott kabátgallérral siettek keresztül a kishídon. Az irodában valami baj volt a fűtéssel, fáztam és lila kézzel kotorásztam a fiókomban.

Vállamra vettem a kabátomat, megnéztem a naptárat, és hozzáfogtam a családi rovat szerkesztéséhez. Már majdnem befejeztem az anyagot, mikor telefonált egy nő, hogy tenni kellene valamit.

Közel egy éve kóborol az állomás környékén egy tizenöt év körüli elhagyott gyerek, mocskos rongyokban, lenőtt hajjal, és a lépcsőházak huzatos folyosóin, a puszta cementen tölti az éjszakákat. A környékbeliek már ismerik. A fiú néha az üzletek előtt sepreget, ezért a kiszolgálóktól kenyérdarabokat és szalámivégeket kap.

– Képzeld el – háborgott a hölgy –, az a szegény árva tegnap éjjel holtra fagyva, csupasz derékkal aludt a lépcsőházunkban, átölelve a fűtőtest csövét. Kiabáltam neki, de hiába. Csak amikor megráztam, akkor nézett fel. Kiderült, hogy süketnéma. Borzasztóan bűdös volt. Hoztam egy nagy mosdótál meleg vizet és lecsutakoltam. Levágtam a haját is és a lakók adtak tiszta meleg ruhaneműt, abba felöltöztettük, és cipőt is kapott. Látnia kellett volna, hogy örült az a gyerek. Aztán kihívtuk a mentőt, s meg is jöttek két rendőrrel. Az egyik brutálisan verni kezdte a fiút, de a lakók lefogták és összeszidták. Aztán elvitték szegényt a kiskorú bűnözők központjába, de képzeld, megszökött és másnap megint itt aludt. Akkor aztán bevitték a pszichiátriára. Szeretném, ha az újságíró nő holnap eljönne velem meglátogatni.

Azonnal felhívtam a Süketnémák Egyesületét, de kiderült, hogy a fiatalember nincs nyilvántartva náluk. Viszont tudnak róla, és már fél éve szétküldték a fényképét az ország minden részébe, de sehonnan sem hiányzik.

Telefonáltam a gyámhatóságra is, de közölték, nem hozzájuk tartozik az ügy, hanem a Szökött Kiskorúak Intézetéhez. Ott azt mondták, hogy az állomás rendőrsége már többször előállította a fiút, de mindig sikerült meglépnie. Nincs kizárva, hogy a dumbrăveni-i Süketnémák Intézetéből szökött meg. Oda kellene visszavinni. – Na nem, oda ne vigyék vissza – gondoltam elszörnyedve. Egy odavaló ismerősöm mesélte, hogy kegyetlen bánásmódban részesítik a bentlakókat. Az intézet a település közepén emelkedő dombon van, és amikor este elcsendesedik a város, lehallatszik a gyerekek üvöltése... Ennek a gyerekeknek nem ott a helye. Szenvedett már eleget. Talán faluhelyen valaki magához venné és a ház körüli munkájáért cserébe szállást és ételt adna neki, morfondíroztam. Majd kitalálok valami megoldást, ha senki nem jelentkezik érte.

A pszichiátrián a főorvos idegesen fogadott. Kicsit haragudott, amiért az ő nyakába varrták a fiút, hiszen ez nem a kiskorú csavargók intézete.

– Mi lesz a fiú további sorsa? – érdeklődtem.

– Értesítettem a Süketnémák Egyesületét, el is jött két emberük, de nem tudtak értekezni a gyerekekkel, mert nem ismeri a hivatalos jelbeszédet. Aztán telefonáltam Csegődre, a Fogyatékos Gyerekek Intézetébe, ők pár nap múlva elviszik, s ott marad, amíg ki nem deríti a hatóság, honnan szökött meg.

Ezután a főorvos hívta a nővért, s az közölte: a kölyök patológikus eset. Szétverte a neoncsövet és dühöngött.

– Ha tudna beszélni, valószínűleg szóban tiltakozott volna az elzárása ellen – mondtam mérgesen.

A nővér nem reagált rá. Előhalászott a zsebéből egy kulcsot, majd kinyitott egy ajtót. A szűk, vasrácsos ablakú szobában lötyögő pizsamában üldögélt a főszereplő. Amikor felismerte oldalamon a jótékonykodó hölgyet, felderült az ábrázata és boldogan vette át a csokit és más finomságokat. Mély meghajlással köszönte meg és pusztit is küldött, így fejezve ki köszönetét, aztán a nővér rácsapta az ajtót és kulcsra zárta.

Mire késő este hazaértem, teljesen átfáztam. A szél komiszul zörgette az ablakot. Reggelre biztosan megfagy a sár, gondoltam. Mielőtt eloltottam a villanyt, betakargattam és megsimogattam a gyermekeimet.

Tudtam, hogy az árvaházakban leltári számmal jelzett ágyakban ugyanígy fekszenek a gyerekek. Őket alkalmazottak vigyázzák havi fixért. Azt is tudtam, hogy valahol senkitől sem óvott gyerekek kóborolnak. Nincs ágy, ahova lehajthatnák a fejüket, rongyaik alá kúszik a hideg, és a szél hangjánál csak a gyomruk korgása erősebb. A pszichiátria 3-as pavilonjában, kulcsra zárt ajtó mögött várja további sorsát egy névtelen gyerek, aki nem hall, nem beszél, nem hiányzik senkinek. A kórlapján a személynév helyén ez áll: „Ismeretlen süketnéma”...

Egy éve él a Senki fia emberközelben állati módon, és sorsának a megoldását minden intézmény továbbpasszolja a másiknak.

Az én gyerekeim szerencsére meleg takaró alatt álmodnak. Vajon mit álmodik a Senki fia? Vajon mit gondol az emberekről úgy általában? Hiszen soha nem hallotta beszélni őket. Csak tekintetük és mozdulatuk szelídsége vagy durvasága alapján tud különbséget tenni köztük. Vajon megtudja-e valaha, milyen egy simogató kéz, milyen az otthon melege?

A szél egész éjjel komiszul zörgette az ablakot. És reggelre megfagyott a sár.

VERSEK FODOR ISTVÁN FOTÓIHOZ

Ősz a Hargitán

Pipált az ősz és köhögött.
Pöfögtette a füstködöt,
mely odafent a Hargitán
kis karámokra ült lilán.
Magában meg csak nevetett,
hogy pipafüstjében tehenek
legelnek sárga füveket,
s nem látta, hogy a völgy ölen,
füstjét szabdalja már a fény.

Téli rozsdá

Nagy puha tél, szél sem zenél.
Ház előtt pár száraz levél.
Őszi emlék, ringó ágon.
Rozsdafoltok fehér vásznon.

Napfény ember

A napfény ember hóban áll
Nincs szája, így nem kiabál.
Egy erdész égi mása tán,
ki itt ragadt a Hargitán.
Fényteste hó felett ragyog.
Rajta majd vadak s angyalok
hagynak estére lábnyomot.